

021.7:655.4/.5

a kiadó
és
a könyvtáros
szemével

I.

MŰSZAKI KIADO

A műszaki fejlődés és a szakirodalom közötti kölcsönhatások közismertek. Műszaki könyvkiadásunk teljesíti a köteleességét: 1945 óta több mint kétszer annyi művet adott ki, mint a régi könyvkiadás a felszabadulást megelőző 50 év alatt. Lényegében a Műszaki Könyvnapok célja is ennek a fejlődésnek a szolgálata.

A Műszaki Könyvnapokon egyrészt régi olvasótáborunknak adtunk áttekinthető képet az utóbbi évek és hónapok műszaki kiadványairól, másrészt a szakkönyveket az üzemekbe is bevittük, és így remény van rá, hogy a fizikai dolgozók is az eddiginél nagyobb számban érdeklődnek majd a szakirodalom iránt. De célja volt a Könyvnapoknak az is, hogy ott megszólaltassuk az olvasókat, hogy meghallgassuk kritikájukat.

Most, az első Műszaki Könyvnapok elmúltával talán helyénvaló lesz, ha kissé közelebről is szemügyre vesszük az elért eredményeket, a mutatkozó hibákat és hiányosságokat, ha levonjuk a tanulságokat, és megkíséreljük összefoglalni jövőbeni teendőinket.

Az országban mintegy 400 helyen volt műszaki könyvtárútitás.^{x/}

^{x/} Ezt komoly eredményként könyvelhetjük el, mert csak 200 helyre terveztük az első Műszaki Könyvnapot, s a befutott igények ezt a számot megkétszerezték.

Több mint 60 helyen rendeztek kiállítást, és csaknem 100 előadást tartottak – részben maguk a szerzők, részben a műszaki könyvkiadás-sal kapcsolatot tartó vagy ott dolgozó szakemberek –, és 6 olyan könyvankétről tudunk, ahol egy-egy művet vitattak meg.

Kimondott rendezési vagy szervezési hibákat csak egész szórva-nyosan találtunk, a megjelentek létszáma azonban, sajnos, nem minden esetben felelt meg a várakozásnak. Jelentős eredményként könyvelhet-jük el viszont, hogy a megnyitókön megjelentek igen nagy része el-mondotta véleményét és kritikáját a megjelent könyvekről, és megje-lőlte igényeit a jövő kiadványokkal szemben. Olyan sokoldalúak vol-tak ezek a felszólalások, hogy közülük itt csupán a legfontosabbat, a legegyszerűsebbet emelhetjük ki. De minden észrevételt feljegyez-tünk, és lehetőség szerint meg is valósítjuk. Mi tehát a műszaki iro-dalom jelenlegi – és méginkább a most kialakulóban lévő új olvasótá-borának a legfőbb kívánsága? A felsőfokú, továbbá az összefoglaló, ill. kézikönyv jellegű kiadványok mellett minél részletesebben szako-sított, a műhelymunkáig, a szakmai "fogások"-ig is lenyúló ismeret-anyagot kér; sok, az elméleti alapokat is jól érthetően tárgyaló gya-korlati szakkönyvet, inkább kisebb terjedelemben, lehetőleg olcsón, és – nem utolsó szempontként – olyan kötésben, amely elbirja a sok-szori forgatást, és amellyel nem is piszkolódik.

A fejlődés követelménye és az érdekeltek kívánsága örvendetesen találkozik tehát. A könyvkiadás pedig minden lehetősége megragad, hogy a műszaki fejlődést ebben az értelemben is szolgálhassa.

ZATSKÓ Béla

II.

MŰSZAKI TERMELÉSI KÖNYVTÁRI HÁLÓZATI KÖZPONT

A műszaki könyv nemcsak a kiadóvállalatok ügye. A Műszaki Könyv-napokat az együttműködés jellemezte: a Kiadóvállalatok, Minisztériu-mok, OMPB, METESZ, TIT szakemberei mellett ott találtuk a műszaki könyvtárosokat is. A Műszaki Könyvnapok több, a műszaki könyvtároso-kat is érintő problémát vetett fel.

Ismert probléma, hogy nem minden iparágban találunk megfelelő magyar nyelvű szakkönyvet: pl. élelmiszeripar, közlekedés egyes ága-zatai stb. Azokban az iparágakban, ahol az ellátottság jónak monda-tó, sincs minden szinten szakkönyv. Számadatok szerint 35 új műszaki könyv jelent meg, kiegészítve 400 régebbi szakkönyvvel a Műszaki Könyvnapokra. Ha ezt a mennyiséget iparágakra, szakmákra bontjuk le, akkor az egy szakmára jutó könyvek száma erősen lecsökken. A műszaki könyvtárak feladata éppen itt jelentkezett, hogy a Műszaki Könyvna-pok könyvkészletét a könyvtárban megtalálható, magyar- és külföldi szakanyaggal kiegészítették. Ez a könyvtárpropagandának is igen jó formája volt.

A Műszaki Könyvnapok alatt olyan könyvkérések és igények is jelentkeztek, amelyekről kiderült, hogy a könyvesboltok polcain, könyvtárakban találhatók. Kiadott, megjelent könyvek, amelyekről a műszakiak nem tudnak. Nyilvánvaló, hogy a tájékoztatásban van a hiba. A kiadott tájékoztatókban sok a pusztta címfelsorolás, s a körözött irodalom csak a mérnökökhöz, technikusokhoz jut el. S itt említsünk néhány szót az üzemi sajtóról. Tapasztalat szerint az üzemi lapok minden műhelybe, a fizikai dolgozókhoz is eljutnak. Az OMKDK módszertani osztályán megvizsgált, júniusban megjelent 41-féle üzemi lapról /122 db/ kiderült, hogy a bennük közölt könyv, könyvtári cikkek 74%-a köznevelődési jellegű, s csak 26 %-a műszaki vonatkozású. Hangsúlyozom, termelőüzemek, gyárak lapjairól van szó, ahol a műszaki fejlesztés és képzés, ujtítás, tapasztalatcsere központi probléma. Mindez alig képzelhető el szakkönyv, műszaki folyóiratok tanulmányozása nélkül. Az üzemi sajtót sokkal jobban fel kellene használni ezen a téren. Hiba volt az is a Műszaki Könyvkiadó részéről, hogy a Műszaki Könyvnapok előkészítéséről, menetéről az üzemi lapok képviselői nem kaptak időben tájékoztatást.

A Műszaki Könyvnapok újra ráirányította a figyelmet a fizikai dolgozók, szakmunkások szakirodalom olvasására. Annál sajnálatosabb, hogy - kevés kivétellel - a Műszaki Könyvnapok megnyitóján, előadásokon alig vettek fizikai dolgozók részt. Minden előadás megemlékezett róluk, de az érdekeltek szárványosan voltak jelen. Igaz, hogy a megjelent könyvek közül kevés olyan volt, amely a fizikai dolgozókat érintette.

A műszaki könyv ünnepén kevés szó esett a műszaki folyóiratokról. Pedig - önkénytelenül is - minden kiállítás tárlóiban ott voltak, jelezve, hogy a műszaki könyv- és folyóirat szerves egységet képez. A jövőben a Műszaki Könyvnapok alkalmával erőteljesebben kellene a műszaki folyóiratokat is propagálni.

E néhány gondolat után két műszaki könyvtár beszámolóját közöljük a Műszaki Könyvnapokról.

SZEPESVÁRY Tamás

III.

CSEPEL AUTÓGYÁR

A kiállítást a műszaki könyvtár alapjaiból ujonnan létrehozott Műszaki Tájékoztató és Propaganda Osztály rendezte, és az mintegy betetőzése volt az október 9 óta írásban, szóval és szemléltető formában megindult propaganda tevékenységnek. Mivel Művelődési Házunk már jóelőre foglalt volt, a kiállítást az igazgatósági épület előcsarnokából kiszakított, lépcsőházzal és két oszloppal lezárható nyolcszögletű térben rendeztük meg. Az erős színekben festett táblák

már a gyár kapujától az üzemeken át, a Könyvnapok plakátjaival tarkítva vezették az érdeklődőket a kiállítás helyére, amely a színek és anyagok ellentétével hívta fel magára a figyelmet. A két fa-,négy fémtárló és a négy tábló a közép-re alacsonyra beeresztett egyetlen nagyfénycsővilágítógömbbel előnyösen kiemelte a kis oktogont a környezetből. Az egyik - külön belső rejtett világítással ellátott - kétoldalas fatárló egyik oldala a Könyvnapok újításait, a másik oldal a nyolcszög központja felé fordulva, a gépkocsiparban kedvelt magyar műszaki könyvek fejlődését mutatta a "Felszabadulástól napjainkig" felirattal. Szemben a szovjet könyvek tárlója vörös és kék drapériával - a kommunizmus békés építését szimbolizálva - mutatta be a legfrissebbeket a könyvtár szovjet szakkönyveiből, magyar feliratokkal és változatos elhelyezéssel. Más-más oldalon egymással szemben újra két, fekete-sárga álló tárló volt, színes új és értékes népi demokratikus és külföldi könyvekkel. A nyolcszög közepén - egymásnak háttal - a két fehér tárló egyikének felében montázs-szerűen odadobott külföldi folyóiratok, míg mellettük szigorú rendben - mint az előzőek megfigyelői - a magyar referáló lapok, a tájékoztató munka alapjai, ilyen értelmű felirattal ellátva. A másik fekvő tárló a könyvtár új gyűjtőterületéből - a vállalati irodalomból - mutat be egy színes montázst, tetején műanyag mintakollekcióval, amely látványosságával már messziről vonzotta a látogatót. A könyvek tárlói között hosszú, színes zsinórokon leeresztett 4 tábló közül az első mindenfajta dokumentumra színesen hívja fel a figyelmet. A 2. tábló plasztikus betűkkel könyvnapok, könyvtári híreket közöl, színes műanyag alátéteken. Itt az OMKDK, a Technika Háza, KGM rendezvényekre hívja fel a figyelmet és a könyvtár dokumentációs tevékenységéről /példá: hogy ez évben a könyvtár 8 826 oldal fordítást készített stb./ ad számot. A 3. tábló felirata - "A tájékoztatás haladó formája: a tömörítvény" - alatt az OMKDK és GTE tömörítvényes kiadásai vannak szemléltetve elrendezésben. Az utolsó tábló grafikont közöl a könyvtár MÜFE-feladattervekhez nyújtott tájékoztatásról. Itt csak számszerű adatokat adunk a szeptember 19-én megindult új módszerről:

Időpont	Tájékoztatásra felvett témák száma	Kiértékesítések száma	Felhasználás száma
1962.IX.19.	43	15	-
IX.26.	54	35	17
X.3.	60	60	33
X.10.	68	90	53
X.17.	69	200	112
X.24.	71	316	168
X.31.	72	431	212

A kiállítás még a könyvtár kiadványának a "Figyelőszolgálat"-nak külön könyvnapok számával lepte meg a látogatókat. A kiállítás és rendezvények kb. 1500 dolgozó és brigád képviselőjében 220 ven-

déget, résztvevőt mozgósítottak.

Meglepő volt a fiatalok és természetesen a szocialista brigádok erőteljes és segítő részvétele, erre magyarázat a könyvtár "Dokumentációs brigád"-ja is. Az ÁKV könyvvásárát a könyvtár vezette be, és az első 3 napon több mint 100 szakkönyvet vásároltak meg, és talán azért csak ennyit, mert többet nem kapott az újaból a helyi könyvtérjesztő. A könyvtár forgalma átlag napi 38 látogatóról a Könyvnapok első 3 napjára 43-ra emelkedett, és az új beiratkozók száma is szaporodott. Tájékoztatásra újabb hét témára érkezett rendelés, és elmondhatjuk, hogy a 13 éves könyvtár eddigi legeredményesebb - lemérhető - megmozdulásának lehettünk tanúi.

HEGYI Nándor

IV.

KLEMENT GOTTWALD VILLAMOSSÁGI GYÁR

A Klement Gottwald Villamossági Gyárban 1962. október 22 és november 3. között a Műszaki Könyvnapokkal kapcsolatos könyvkiállítás ünnepélyes megnyitóján elhangzott beszédet többszázán hallgatták végig a helyszínen és hangszórókon az összes műhelyekben. Utána megtekintették a kiállítást, melyen az újonnan megjelent magyar műszaki könyvek mellett láthatók voltak a külföldi irodalom legújabb kiadványai is. Egy 3 m-es - erre a kiállításra készült - világterkép a Klement Gottwald Villamossági Gyár termékeinek hazai- és külföldi szállításairól adott szemléltető képet, prospektusainkkal dekorálva. Két nagy tabló mutatta be a műszaki könyvtár állományának /könyv, folyóirat, fordítás, bibliográfia, kutatási- és zárójelentés, prospektus/ gyarapodását évenkénti bontásban és a műszaki könyvtár beiratkozott olvasóinak számát, foglalkozási megoszlását, továbbá felsorolta a műszaki könyvtár szolgáltatásait. Ebből ugrásszerűen emelkedett ki a fordítások és témafigyelések számszerű növekedése. Addig, amíg 1960-ban 97 témakör járt, 1963-ra 239 témakört 2212 példányban rendeltünk meg. Új kezdeményezés volt, hogy a Műszaki Könyvkiállítást a helyi szerzők műveinek bemutatásával tettük gazdagabbá. Nyolc tárlóban gyárunk mérnökeinek nyomtatásban megjelent műveiből állítottunk ki. Ezek között vannak könyvek, folyóiratcikkek, melyek itthon és külföldön jelentek meg 33 szerzőnk tollából.

A kiállítás pozitívumaként könyvelhetjük el az állandó látogatást, érdeklődést, a sok előjegyzést az új könyvekre. Ebédidőben főként fizikai dolgozóink álldogáltak a tablók és tárlók előtt, örömmel fedezve fel egy-egy könyv ismerős szerzőjének nevét. Az olvasók táborra máris új beiratkozókkal szaporodott.

Az elmondottak alapján látjuk, hogy mind a Műszaki Könyvnapok, mind a kiállítás megrendezése szükséges és hasznos volt, célkitűzé-

stínket elértük. Befejezésül idézünk a Magyar Nemzet 1962. október 23-i cikkéből: "... a Műszaki Könyvnapok és a házi kiállítás rendezése jóval meghaladta a szokásos színvonalat."

A GYÁR MŰSZAKI KÖNYVTÁROSAI

Дни Технической Книги с точки зрения издателя и библиотекаря

В Венгрии впервые проводились т.н. "Дни Технической Книги". В статье передают свой опыт представители технического издательства, библиотекари ОМКДК и библиотекари двух заводов.

Развитие промышленности и техники требует все больше технических книг. Целью проведения "Дней Технической Книги" — удовлетворить потребности в книгах и измерить последующие потребности. На 400 местах проходила продажа книг, на 60 местах были организованы выставки, а на 100 местах были прослушаны доклады. Согласно мнению читателей технических книг, наряду с книгами высшей ступени, необходимо издавать книги малого объема, легко понятные, разделенные по специальностям, с практическим переплетом. В отдельных отраслях промышленности, в отдельных специальностях техническая книга является еще дефицитным предметом. Это является задачей библиотеки удовлетворять фондом своих книг спрос. Заводская печать в гораздо большей мере должна также пропагандировать техническую литературу, ибо на многих местах вследствие плохой осведомленности, книга не поступает к трудящимся. Трудящиеся физического труда не принимали участия везде во всех мероприятиях. Правда для них было издано мало книг по специальностям. В будущем необходимо обеспечить больше места техническим журналам наряду с техническими книгами в "Дни Технической Книги".

Выставка технических книг автозавода в Чепеле представляла книги только что вышедшие из печати, дополнив таблицами и данными, поясняющими деятельность фонд книги библиотеки. Одна таблица поясняет новую службу библиотеки, а именно информацию к плану по техническому развитию и его пользованию.

На электrozаводе имени Клементы Готтвальда посредством громкоговорителей передавали во все цехи доклад, открывающий дни книги. В одно хранилище были помещены книги по специальностям местных авторов, кроме того статьи отечественных и зарубежных журналов. Под влиянием выставки возросло число лиц, запасавшихся в библиотеку.